

3. Корнейчук Б. В. Информационная экономика. / Б. В. Корнейчук. - СПб.: Питер, 2006. – 400 с.
4. Чугунов А.В. Электронное правительство: эффективность политики внедрения информационно-коммуникационных технологий в государственное управление / Всероссийский конкурсный отбор обзорно-аналитических статей по приоритетному направлению «Информационно-телекоммуникационные системы», 2008. - 55 с.
5. Баранов А. Электронное правительство в Украине? Будет! Когда? // Зеркало недели. – 2002. – № 1.
6. Сморгун Л.В. От электронному государству к электронному правлению: Смена парадигмы // Электронное государство и демократия в начале XXI века. Политическая наука: Сб. науч. тр. № 4. М.: ИНИОН, 2007. – С. 20 – 49.
7. Хохлова Н. Мировые «электронные правительства» идут по пути «одного окна» [Электронный ресурс]. – http://www.cnews.ru/reviews/free/gov2008/articles/zarubej_opit_el_gov.shtml
8. Global E-government Survey 2003 [Электронный ресурс]. – Режим доступа: – <http://unpan1.un.org/intradoc/groups/public/documents/un/unpan016066.pdf>
9. Перевозкин Ю. Электронное правительство. Часть I: Что, где, почему? - [Электронный ресурс]. – Режим доступа: http://pc.uz/publish/doc/text38817_elektronnoe_pravitelstvo_chast_i_chno_gde_pochem

Надійшла 25.10.2010

УДК 346.5:677

НОРМАТИВНО – ПРАВОВЕ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ПІДПРИЄМСТВ ЛЕГКОЇ ПРОМИСЛОВОСТІ

С. О. МИТРОПАН

Науково-дослідний економічний інститут Міністерства економіки України

У статті розглянуто проблеми формування та впровадження правової та економічної політики держави у сфері легкої промисловості, захисту інтересів вітчизняних виробників на внутрішньому та зовнішньому ринках, підвищення їх конкурентоспроможності, мінімізації ризиків у процесі експорту товарів легкої промисловості

Постановка проблеми

Легка промисловість є галуззю, яка забезпечує одну із життєво необхідних потреб людини. За радянських часів легка промисловість була однією з провідних галузей народного господарства. З переходом до ринкової економіки підприємства галузі змінили свою економічну орієнтацію в бік ринковості, поповнили загін малого та середнього підприємництва. Так в організаційно-економічному аспекті невеликі розміри таких підприємств, їх технологічна, виробнича й управлінська гнучкість дають можливість чутливо та своєчасно реагувати на кон'юнктуру ринку, що постійно змінюється. Крім того, мале підприємництво характеризується особливим соціально-економічним виміром, адже за рівнем життя і соціальним становищем представники малого бізнесу належать до більшості населення, є

одночасно як безпосереднім виробником, так і споживачами широкого спектра товарів та послуг. Тому необхідно проаналізувати правові та економічні умови з діяльності вітчизняних виробників товарів легкої промисловості.

Результати та їх обговорення

Галузь легкої промисловості складається із 17 підгалузей, має потужний виробничий потенціал, який здатний задовольняти потребу суспільства у споживчих товарах та товарах промислового призначення. Перевагами легкої промисловості є: ємність внутрішнього ринку товарів легкої промисловості, складає близько 40 млрд. гривень щороку; високий рівень доданої вартості – до 50 відсотків, що створюється у процесі виробництва товарів; швидкий обіг капіталу; використання сировини та напівфабрикатів вітчизняного виробництва (шкіра, вовна, льон, хімічні матеріали); низька енергоємність виробництва та незначний вплив на довкілля; наявність висококваліфікованих кадрів в усіх регіонах.

З переходом до ринкової економіки підприємства галузі змінили свою економічну орієнтацію в бік ринковості, а саме процеси, які відбулися в економіці України призвели до зменшення її частки в промисловому виробництві до 1,3% в 1998 році і до втрати більше половини робочих місць.

Разом з тим в основному виробничий потенціал галузі збережено, що дало змогу отримати суттєвий позитив в 1999 – 2001 роках коли виробництво щорічно зростало на 14-55%. Для зростання виробництва сприяла, як загальноекономічна стабілізація так і ряд рішень спрямованих на покращення умов роботи конкретно цієї галузі.

Однак, надзвичайно жорстка конкуренція на ринку змусила підприємства значно покращити маркетингову роботу. Активізація асортиментної роботи, підвищення конкурентоспроможності продукції, як на зовнішньому, так і на внутрішньому ринках стала ефективним кроком щодо повернення довіри споживачів до вітчизняних товарів.

Саме здійснення заходів щодо підвищення конкурентоспроможності товарів легкої промисловості і розширенню ринків збуту є одним з головних напрямків діяльності Кабінету Міністрів України. Разом з цим, протягом останніх років Урядом було прийнято ряд рішень направлених на покращення ситуації в галузі.

Не всі з них мали позитивні наслідки, деякі дали короткотерміновий результат, однак в цілому було створено умови для стабілізації і покращення стану в галузі.

До позитиву можна віднести побудову, на той час, схем поставок бавовни з Середньої Азії - складних але реальних, державне кредитування закупівлі бавовни, певні кроки в сфері митно-тарифної політики і податкової політики для підприємств легкої промисловості.

Суттєво покращився стан забезпечення сировиною підприємств шкіряної галузі за умов дії Закону України «Про вивізне (експортне) мито на живу худобу та шкіряну сировину», що зацікавило підприємства експортувати продукцію більш глибокої переробки.

Значним етапом стало прийняття Закону України «Про економічний експеримент щодо стабілізації роботи підприємств легкої і деревообробної промисловості Чернівецької області». В ході експерименту, в якому брали участь 21 підприємство легкої промисловості досягнуто головної мети – були створені умови для відновлення роботи промислових підприємств, їх технічного переоснащення, збільшення обсягів виробництва конкурентоспроможних товарів. За 2 роки експерименту (з 01.07.1999

по 01.07.2001) підприємствами легкої промисловості виробництво продукції було збільшено в 1,4 рази, витрати на технічне переоснащення та модернізацію виробництва зросли в 9 разів, середня зарплата зросла в 2,6 рази, сплата податків і зборів зросла майже в 2 рази.

Значну роботу Кабінетом Міністрів України виконано в ході проведення складних переговорів з Європейською Комісією щодо спочатку значного збільшення квот на експорт до країн ЄС текстильних виробів у 2000 році і практично повної лібералізації з 2001 року.

Позитивне вирішення цього питання дозволило значно підвищити ефективність експортної діяльності багатьом швейним і трикотажним підприємствам. В результаті експорт продукції легкої промисловості (в основному до країн Західної Європи) щорічно зростав на 10 – 15% і в 2003 році перевищив 900 млн. доларів. Це підтверджує конкурентоспроможність вітчизняних товарів легкої промисловості на світовому ринку.

На сьогодні найбільша частка товарів з України продається на ринках Італії (23,4%), Німеччини (18,5%), Росії (8,6%), Польщі (7,3%), Білорусії (0,8%). За 2008 рік експорт товарів легкої промисловості становив майже 1,5 млрд. дол. США.

Однак існує проблема, яка стримує економічний та соціальний розвиток легкої промисловості, без розв'язання якої неможливо створити підґрунтя для вирішення решти питань її розвитку - існування нерівних конкурентних умов на внутрішньому ринку.

В свою чергу перед легкою промисловістю поставлені і реалізуються завдання щодо насичення внутрішнього ринку сучасними конкурентоспроможними товарами.

Зниження частки ринку вітчизняного виробника призведе до наступних наслідків, а саме: зменшення прибутків підприємств, зниження зайнятості населення, погіршення балансу зовнішньої торгівлі, скорочення податкових надходжень до бюджету країни.

Аналіз свідчить про те, що у 2009 році спостерігається зниження обсягів виробництва в легкій промисловості. За січень – серпень 2009 року індекс обсягів виробництва продукції легкої промисловості відповідно до січня – серпня минулого року склав 69,8%, в тому числі за основними видами економічної діяльності:

- текстильне виробництво – 64,7%;
- виробництво одягу, хутра та виробів з хутра – 69,4%;
- виробництво шкіри та взуття – 80,2%.

Крім того, у 2008 році по товарах легкої промисловості експорт зменшився на 0,8%, або на 11,9 млрд. дол. США. Це відбулося за рахунок зменшення експорту наступних товарів:

- шкур та шкіри необробленої – на 11,7% (40,1млн. дол.США.) (прийнято постанову Кабінету Міністрів України від 26 червня 2007 року №876 «Про тимчасове вилучення шкірсировини з режиму вільної торгівлі з республікою Македонія»);
- ниток синтетичних та штучних на 16,7% (6,3 млн. дол.США) (зменшення попиту іноземних замовників);
- одягу трикотажного на 3,8% (5 млн. дол.США) (змінено асортимент продукції, яка виробляється за давальницькою схемою).

Разом з тим, у 2008 році збільшився імпорт продукції легкої промисловості у 1,5 рази (998,4 млн. дол.США): взуття – у 2,5 рази, одягу текстильного – у 2,6 рази; виробів із шкіри – у 2,2 рази.

Враховуючи досить значну частку імпортованих товарів легкої промисловості, що ввозяться за заниженою митною вартістю та контрабандою, створюючи недобросовісну конкуренцію на ринку, Урядом розроблені та діють такі антидемпінгові заходи щодо імпорту в Україну товарів легкої промисловості:

– хутро штучне полотно ворсове (антидемпінгове мито у розмірі: хутро штучне – 179,7%, полотно ворсове – 53,29%) походження з Республіки Білорусь.

спеціальні незалежно від країни походження:

– полотно трикотажні (застосовується спеціальне мито, яке визначається у відсотках до митної вартості товару та дорівнює різниці між мінімальною ціною та митною вартістю товару. Мінімальна ціна товару – 2,78 дол. США/кг);

– тканини бавовняні (застосовується спеціальне мито, яке визначається у відсотках до митної вартості товару та дорівнює різниці між мінімальною ціною та митною вартістю товару. Мінімальна ціна товару – 0,57 дол. США/м.кв.).

З метою створення сприятливих умов для функціонування та розвитку підприємств легкої промисловості Кабінетом Міністрів України прийнято розпорядження від 12.11.2008 № 1430 «Про невідкладні заходи щодо стабілізації ситуації в легкій промисловості», яким передбачено: Держмитслужбі здійснювати постійний моніторинг статистичних даних щодо експорту та імпорту товарів легкої промисловості з метою виявлення незаконних шляхів їх надходження, забезпечити здійснення ефективного контролю за недопущенням заниження митної вартості цих товарів та опрацювати питання щодо визначення спеціальних пунктів пропуску цих товарів.

Кабінетом Міністрів України прийнято постанову № 339 від 09.04.2008 «Про затвердження Порядку здійснення контролю за правильністю визначення митної вартості товарів», якою передбачено, що якщо митний орган дійшов висновку, що визначена декларантом митна вартість нижча, ніж прямі витрати на виробництво цього товару, в тому числі сировини, матеріалів та/або комплектуючих, які входять до складу товару, митний орган має право зобов'язати декларанта визначити митну вартість іншим способом.

Крім заходів спрямованих на захист внутрішнього ринку від недобросовісної конкуренції при імпорті товарів легкої промисловості, для розвитку і перспективної роботи галузі не менш важливими є заходи з нарощування виробництва вітчизняної продукції та забезпечення її конкурентоспроможності.

Для перспективного розвитку легкої промисловості та її підгалузей в ринкових умовах розпорядженням Кабінету Міністрів України від 27.12.2006 № 673-р затверджено Концепцію Державної цільової програми розвитку легкої промисловості на період до 2011 року. Згідно зазначеної Концепції основними напрямками розвитку галузі є:

технічне переоснащення існуючих та створення сучасних високотехнологічних виробництв, спрямованих на виробництво готових виробів та продукції більш глибокого ступеню переробки, з максимальним використанням вітчизняної сировини та матеріалів;

розширення асортименту високоякісних конкурентоспроможних товарів усіх підгалузей легкої промисловості, у першу чергу текстильної;

відхід від давальницьких схем у виробництві;

застосування сучасних матеріалів, сировини і новітніх технологій у виготовленні продукції, яка відповідає міжнародним стандартам;

залучення внутрішніх та зовнішніх інвестицій, у тому числі прямих іноземних, у великі льонозаводи для розвитку прядіння лляної пряжі.

Для стимулювання споживчого попиту на товари тривалого користування вітчизняного виробництва ВАТ «Швейна фабрика «ВОРОНІН» впроваджує систему обміну старого товару на новий з доплатою. Тобто на сьогодні система «трейд-ін» застосовується при реалізації чоловічих костюмів, а саме проводяться акції щодо знижок до 50% при покупці нового костюму взамін старого виробництва фабрики.

Водночас треба визнати те, що більшість підприємств легкої промисловості сьогодні не готові до конкуренції на рівних з потужними світовими брендами одягу, взуття та профільними торговими мережами, що дедалі активніше просуваються на нашому національному ринку.

Разом з цим у швейній галузі є навіть понад 100 підприємств, що повністю або частково належать іноземним інвесторам і створювалися спеціально для обслуговування конкретних іноземних замовлень. Продукція українських підприємств легкої промисловості приблизно на 80% призначена для експорту, причому переважно неprestижних технічних видів продукції або на давальницьких умовах, а внутрішній ринок, також приблизно на 80 – 90%, заповнений легальним та нелегальним імпортом і контрафактною продукцією. Ситуація, що склалась, значною мірою зумовлена, зокрема недосконалістю законодавства, фактичне усунення підприємців від підготовки регуляторних документів, неефективність контролю за дотриманням митного законодавства, непослідовна й непродумана кредитна й фіскальна політика тощо.

Висновки

Ситуація в легкій промисловості в цілому характеризується тим, що виробники зацікавлені збільшувати виробництво та реалізацію продукції, оперативно реагують на потребу ринку і вживають максимальних заходів щодо підвищення конкурентоспроможності продукції.

ЛІТЕРАТУРА

1. Волкова О. І., Гончарова Ю. В Легка промисловість України: стан, проблеми, перспективи економічного розвитку. К. - Товариство «Знання» України, 2009, 390 с.
2. Науково - виробничий журнал «Легка промисловість», 2008, № 3, с. 56.
3. Розпорядженням Кабінету Міністрів України від 27.12.2006 № 673-р «Про схвалення Концепції державної програми розвитку легкої промисловості на період до 2011 року».
4. Постанова Кабінету Міністрів України № 339 від 09.04.2008 «Про затвердження Порядку здійснення контролю за правильністю визначення митної вартості товарів»
5. Розпорядження Кабінету Міністрів України від 12.11.2008 № 1430-р «Про невідкладні заходи щодо стабілізації ситуації в легкій промисловості».
6. Статистичний довідник «України в цифрах» за 2009 рік, Державного комітету статистики України.

Надійшла 03.11.2010